

Indicadors del risc
Risc d'inseguretat
ciutadana
5.1 Seguratat objectiva

Diego Torrente

El present text presenta els indicadors de seguretat ciutadana de l'any 2008 i analitza la tendència respecte a l'any anterior, i als darrers tres i deu anys¹. La idea és donar una visió global de l'evolució de la seguretat quan es disposa ja d'una dècada de dades provinents de l'Enquesta de Seguretat Pública de Catalunya. L'any 2008 va ser un any d'inflexió des del punt de vista del creixement econòmic a causa de l'esclat de la crisi en el segon semestre. Des del punt de vista de la seguretat ciutadana, i a grans trets, és un any de manteniment dels nivells d'inseguretat dels tres darrers anys. La mala notícia és que no es veu cap tendència clara de millora. Més aviat, quan es miren les dades amb una perspectiva àmplia de 10 anys, hi ha un procés lent de deteriorament de la seguretat ciutadana. Respecte a l'any 2007, hi ha un increment molt petit en els indicadors globals de delinqüència i incivisme. En el primer cas, això és atribuïble a l'increment en els incidents contra vehicles. Conseqüència d'una baixada modesta pel que fa als delictes personals, hi ha un descens en l'impacte psicològic dels fets en les víctimes. No hi ha variacions en la percepció global d'inseguretat de la població, però sí que es percep una mica més d'incivisme. Aquest és un problema amb tendència a empitjorar tant objectiva com subjectivament. D'altra banda, continua una tendència ascendent en els contactes dels ciutadans amb la Policia i, en menor mesura, en la denúncia de delictes. Això vol dir que la demanda de seguretat i les expectatives de servei són altes.

La taula 5.1. presenta els indicadors de síntesi sobre la (in)seguretat real pel que fa a delinqüència i vandalisme. Des de la teoria de les finestres trencades de James Q. Wilson i George L. Kelling, el vandalisme es considera un indicador d'incivisme i desordre urbà i una mesura de risc de conductes delictives posteriors (sobre tot, juvenils). L'índex de vandalisme ha crescut tres dècimes respecte l'any anterior i se situa en un 9,3%; és a dir, 9,3 de cada 100 catalans ha patit un acte de vandalisme l'any 2008. Malgrat que no és un percentatge massa alt i que registra variacions importants d'any rere

any, és dels índexs que més s'han deteriorat a Catalunya en l'últim decenni ja que ha crescut un 42% respecte a la mitjana. Pel que fa a la delinqüència, hi han dues mesures bàsiques: l'índex de prevalença que mesura quin volum de població està exposat al delicte, i l'índex d'incidència que mesura el volum de delictes per càpita. Doncs bé, tots dos indicadors es mantenen en els nivells del 2007 i, fins i tot, dels darrers tres anys. En canvi, la situació és pitjor si la comparem amb la mitjana dels darrers deu anys (+9% i +6%, respectivament). El cost econòmic suportat per les víctimes del delicte (o destrosses) fluctua any rere any. L'any 2008 va ser de 691€ de mitjana, uns 30€ més que l'any anterior i 20€ més que la mitjana de la darrera dècada. Un aspecte que va millorar una mica l'any 2008 va ser l'impacte psicològic dels fets: de 6,7 (l'any 2007) a 6,3². Va ser un alleujament en un indicador que, a llarg termini, tendia a empitjorar. Mirats en conjunt, els indicadors globals indiquen un petit augment de la inseguretat però dins la línia dels darrers anys.

Observades aquestes variacions segons el tipus d'incident delictiu (veure la taula 5.2.), aquest any es produeix un augment significatiu (casi del 10%) en els delictes contra els vehicles privats respecte l'any passat. També s'ha de dir que el 2007 va ser un molt bon any. En contrast, l'altre delicte amb percentatges alts de victimització, el delicte contra les persones, ha millorat una mica respecte a l'any passat. Malgrat això, el nivell del 2008 és un 34% més alt que la mitja de la darrera dècada. Aquest empitjorament continua sent la dada més preocupant del panorama català de la seguretat ciutadana. La resta d'indicadors (domicilis, segona residència, comerços i entorn rural) tenen una prevalença baixa i registren petites variacions amb una millora dels incidents contra els comerços. Per tant, són els delictes contra els vehicles els responsables principals del petit increment de la inseguretat que s'aprecia l'any 2008. En contrast, l'increment del 2007 afectava més als fets personals.

1 Per a una presentació i discussió dels indicadors que s'utilitzen cal consultar l'Informe 2007 del l'observatori del Risc.

2 La pregunta formulada és: "Valori de 0 (gens) a 10 (moltíssim) com li va afectar psicològicament el fet".

Taula 5.1. Variació de la seguretat objectiva a Catalunya l'any 2008 respecte a períodes anteriors (en percentatges)

Indicadors:	Variació a curt termini		Variació a mitjà termini		Variació a llarg termini	
	Valor l'any 2008	% de variació respecte al 2007	Mitjana 2005-2007	% variació respecte als darrers 3 anys	Mitjana 1998-2007	% variació respecte als darrers 10 anys
Vandalisme:						
Índex de prevalença (en %)(a)	9,3	3,6%	9,0	3,6%	6,6	41,8%
Delinqüència comuna:						
Índex de prevalença (en %)(a)	16,9	1,8	16,9	-0,2	15,5	9,2
Índex d'incidència (en %)(b)	23,9	0,4	23,8	0,6	22,5	6,2
Costos econòmics per víctima (en €)	690,8€	4,5	618,2€	11,8	670,0€	3,1
Impacte psicològic (escala de 0 a 10)(c)	6,3	-6,0	(6,3)0,6	0,0	(5,9)	7,5

Notes: Els delictes inclosos són: robatoris (o intents) del cotxe, moto, bicicleta; sostracció d'objectes del vehicle; robatori o intent de l'habitatge principal o segona residència; robatori o intent al comerç, i atracament o intent; al comerç; robatori o intent de maquinària agrícola, bestiar, productes del camp; robatori o intent de bossa o cartera, i estrebada; atracament, agressions sexuals, amenaces i violència. La vandalització inclou la destrucció d'objectes o accessoris del vehicle, destrucció a l'habitatge habitual, segona residència, productes del camp, o maquinària agrícola.

(a) L'índex de prevalença es el percentatge de la població que ha patit al menys un incident o delictes en l'any de referència.

(b) L'índex d'incidència el nombre de delictes que s'han produït per cada cent habitants en l'any de referència.

(c) El valor "0" vol dir que no li va afectar gens i 10 que li va afectar moltíssim.

Taula 5.2. Variació de l'índex de prevalença per àmbits a Catalunya l'any 2008 respecte a períodes anteriors (en percentatges)

Indicadors	Variació a curt termini		Variació a mitjà termini		Variació a llarg termini	
	Valor l'any 2008	% de variació respecte al 2007	Mitjana 2005-2007	% variació respecte als darrers 3 anys	Mitjana 1998-2007	% variació respecte als darrers 10 anys
Vehicles privats	6.6	9.8	6.7	-1.6	6.8	-2.9
Domicili	1.6	(-5.3)	1.8	(-12.2)	1.8	(-9.0)
Segona residència	0.7	(13.3)	0.7	(2.0)	0.7	(-5.6)
Comerços	0.8	(-16.0)	0.8	(0.8)	0.8	(9.1)
Entorn rural	0.8	(8.6)	0.6	(34.1)	0.7	(15.2)
Personal	8.3	-4.7	8.2	0.7	6.2	33.9

Notes: L'índex de prevalença es el percentatge de la població que ha patit al menys un delictes en l'any de referència. El parèntesi indica que el valor en base al qual es calcula és baix.

(a) Els delictes contra els vehicles són: robatoris (o intents) del cotxe, moto, bicicleta, i sostracció d'objectes del vehicle. Els delictes contra el domicili són el robatori o intent de l'habitatge principal. Els fets contra les segones residències són: robatori o intent de la segona residència. Els fets contra els comerços són: robatori o intent, i atracament o intent. Els delictes rurals són: Robatori o intent de maquinària agrícola, Bestiar, productes del camp. Els fets contra la seguretat personal són: robatori o intent de bossa o cartera, estrebada, atracament, agressions sexuals, amenaces i violència.

Font: Enquesta de Seguretat Pública de Catalunya i de Victimització de Barcelona. Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona